

[5. 1.]

I. NEDERLANDSCH (OOST-) INDIE.**II. SURINAME.****III. CURAÇAO.**

GELEIDENDE BRIEF.

*Aan den Heer Voorzitter van
de Tweede Kamer der Staten-Generaal.*

's GRAVENHAGE, den 2sten September 1881.

Ik heb de eer dezen ten geleide te doen strekken van het Koloniaal Verslag van 1881, tot welks aanbieding, in voldoening aan art. 60, 1ste lid, der Grondwet, door den Koning magtiging is verleend.

Het eerste gedeelte van het Oost-Indisch verslag (namelijk de hoofdstukken A t/m K met de bijlagen), zoomede de West-Indische verslagen met de bijlagen, kwamen reeds — of komen eerstdaags — van de pers.

*De Minister van Kolonien,
W. VAN GOLTSTEIN.*

[5. 2.]

VERSLAG.

A. Grondgebied en bevolking.§ 1. *Grondgebied.*

Sedert de mededeelingen in 't vorig verslag stelden weder ettelijke Battaksche hoofden in Midden-Sumatra zich uit eigen beweging onder de Nederlandsche souvereiniteit, en wel: aan het Toba meer een vijftal hoofden uit onderdeelen van de landschappen Goergoer, Tamboenan en Lagoe Boti, en meer zuidwaarts, aan de grenzen der onderafdeeling Silindong, een aantal hoofden uit de streek beoosten de vallei van dien naam. Aan het verlangen der hoofden in die streek om tevens onder Europeesch bestuur te worden gesteld, is zonder vermeerdering van bestuursmiddelen in de eerste helft van 1881 (Indisch Staatsblad n°. 96) gevolg gegeven. Het kleine Lembang Djeloe, deel uitmakende van het in den maatregel begrepen landschap Sipahoetar, kwam door kracht van wapenen onder gezag van het Gouvernement. Over een en ander wordt meer in bijzonderheden gehandeld in hoofdstuk C § 4.

In het gouvernement Atjeh en onderhoorigheden kwamen de ter oostkust in de nabijheid van Telok Semawe gelegen landschappen Tjoenda en Nizam in onderwerping, alsmede verscheidene landschappen der westkust, gelegen ten zuiden van het landschap Soesoe.

§ 2. *Bevolking.*

De gegevens omtrent de sterkte der bevolking van Nederlandsch Indie bij het einde van het jaar 1879 zijn opgenomen in de bijlagen A n°. I-VIII.

Omtrent de uitvoering van het in 't vorig verslag (blz. 1) vermelde Indisch besluit dd. 15 April 1880 (Indisch Staatsblad n°. 81), waarbij op Java en Madura eene vijfjaarlijkse opnemings van de bevolking, van het getal heeren-dienstpligtigen en van den veestapel is voorgeschreven, is voorshands slechts aan te teekenen dat de in verband daarmee bevolen nummering der dessa-erven alleen jaar tot de taak der commissien van opnemings wordt gebragt, waar zulks naar het oordeel der residenten niet met genoegzamen waarborg voor deugdelijkheid aan de dorps-hoofden kan worden overgelaten. Verder is nog bepaald (Juli 1880) dat

de bedoelde opnemings zal gepaard gaan met een onderzoek omtrent het aantal cultuurdienstpligtigen.

B. Opperbeheer.

De Gouverneur-Generaal mr. J. W. VAN LANSBERGE zag zich door gezondheidsredenen genoopt om tegen het voorjaar van 1881 ontheffing uit zijne waardigheid te verzoeken. Bij Koninklijk besluit van 24 November 1880 n°. 25 (Indisch Staatsblad 1881 n°. 16) werd aan dit verzoek voldaan, en bij een tweede Koninklijk besluit van gelijke dagteekening Indisch Staatsblad 1881 n°. 17) werd tot Gouverneur-Generaal benoemd de heer F. S'JACOB, oud directeur-generaal der Maatschappij tot exploitatie van staatspoorwegen hier te lande. Deze nam den 12den April jl. (Indisch Staatsblad n°. 103) het bestuur van Nederlandsch Indie uit handen van den aftredenden landvoogd over.

In het personeel van den Raad van Nederlandsch Indie vielen, na de in 't vorig verslag reeds vermelde veranderingen ten gevolge van het overlijden van den heer E. NETSCHER en de herbenoeming van den heer mr. H. D. LEVYSSOHN NORMAN, verder geen plaatsen open. Het college bleef dus zamengesteld als volgt: vice-president, de heer H. M. ANDRÉE WILTENS; leden: de heeren mr. T. H. DER KINDEREN, mr. H. D. LEVYSSOHN NORMAN, mr. S. C. H. NEDERBURGH en J. P. SPRENGER VAN EYK.

Mr. DER KINDEREN volbragt gedurende de maanden November, December en Januarij jl. eene zending naar Atjeh in zijne hoedanigheid van gouvernements-commissaris voor de reorganisatie van het regtswezen in de verschillende buitenbezittingen (zie lager blz. 8). Ook het raadslid SPRENGER VAN EYK zag zich nog belast met de speciale commissie, hem blijkens 't vorig verslag met betrekking tot het ontwerpen van eenige belastingverordeningen opgedragen.

De heer mr. G. G. VAN HARENCARPEL, die in Mei 1879 wegens ziekte uit den Raad had moeten treden en zich hier te lande op wachtgeld bevond, heeft sedert 1 Januarij jl. 's lands dienst verlaten.

Omtrent de algemeene secretarie kan worden vermeld, dat met 1 Februarij 1881 eenige verandering is gebragt in de behandeling van dienstangelegenheden tusschen de Regering en de departementen van algemeen bestuur, met het doel om den arbeid der algemeene secretarie eenigermate te vereenvoudigen en de afdoening van zaken te bespoedigen. Tot dusver was de algemeene secretarie belast met de taak om de voorstellen der departementen in den vorm van een besluit over te brengen. Voortaan zullen vele voorstellen door de departementen zelf in een ontwerp van besluit worden geformuleerd en, vergezeld van eene beknopte toelichting, aan de Regering worden aangeboden. Na eene proef van twee maanden bleek de nieuwe regeling zeer goed te voldoen en werd zij bestendigd. Vermoedelijk zal zij leiden tot eenige vermindering van het personeel bij de algemeene secretarie.

In de formatie van dat personeel werd overigens in Januarij jl. deze wijziging gebragt, dat de chefs der afdelingen »archief" en »expeditie" den titel van »archivaris" en »expediteur" bekomen hebben, zoodat de rang van hoofdcommies niet meer een vereischte is voor deze betrekkingen, waarbij het allereerst op ervaring en nauwkeurigheid aankomt.

C. Mededeelingen van staatkundigen en algemeenen aard.§ 1. *Betrekkingen met het buitenland.*

Op nieuw kan met waardering worden gewag gemaakt van de bereidwilligheid, waarmede, op verzoek van de Nederlandsche Indische Regering, zoowel het bestuur der Straits-Settlements als de gouverneur van Laboean het in November en December 1879 in die kolonien uitgevaardigd verbod tegen den uitvoer naar Nederlandsch Indie van oorlogsmaterieel, telkens na afloop van den termijn van zes maanden (verg. vorig verslag blz. 2), weder voor een gelijk tijdvak verlengden.

Met den gouverneur van laatstgenoemde kolonie kwamen onze autoriteiten in het afgelopen jaar in persoonlijke aankomst, bij gelegenheid van den in 't vorig verslag aangekondigten togt naar Noord-Borneo van Zr. Ms. schroefstoomschepen 1ste klasse *Atjeh* en 4de klasse *Makasser*.